KEMI
Kemikalieinspektionen

TILLSYN 11/17

Detaljhandelstillsyn

Handledning för tillsyn av kemiska produkter och bekämpningsmedel i detaljhandeln

kemikalieinspektionen.se

KEMI
Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljökvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 260.

Förord

De flesta människor kommer i kontakt med kemiska produkter varje dag. Gemensamt för kemiska produkter är att de innehåller kemiska ämnen med speciella egenskaper. Det kan exempelvis vara diskmedel som innehåller ämnen som hjälper till att lösa upp fett och smuts, målarfärg med olika ämnen som skyddar huset från mögelangrepp eller motorolja som innehåller ämnen som smörjer bilens motor. Vissa produkter har egenskaper som kan vara farliga för människa och miljö. Det finns därför regler som säger att den som ska använda produkterna ska upplysas om farorna och hur han eller hon kan skydda sig själv och miljön.

Produkterna ska förpackas så att inte någon riskerar att skadas av innehållet och för att få köpa och yrkesmässigt överlåta vissa särskilt farliga kemiska produkter behövs ett särskilt tillstånd. Ansvaret för att farliga kemiska produkter är rätt märkta och rätt förpackade när de säljs ligger främst på företagen som tillverkar eller importerar produkterna. Men den som säljer produkterna i detaljhandeln har också ett ansvar för att produkterna är rätt märkta.

Tillsynsmyndigheterna har ansvar för att kontrollera att reglerna följs av de företag som tillverkar, importerar eller säljer kemiska produkter. Denna handledning beskriver tillsyn av butiker som säljer kemiska produkter och bekämpningsmedel och syftar till att ge en kort överblick över vad och hur man kan kontrollera att detaljhandeln följer kemikalielagstiftningen. Handledningen vänder sig till inspektörer som arbetar i Sveriges kommuner.

På Kemikalieinspektionens webbplats kan du ställa frågor till oss genom att använda verktyget Fråga Kemikalieinspektionen. Om du hellre vill ringa till oss kan du kontakta vår växel (08 519 41 100) och be om att bli kopplad till en inspektör.

Denna handledning är en uppdaterad version av Tillsyn 6/16.

Innehållsförteckning

1. Tillsynsmyndigheternas ansvar 5
1.1 Kemikalieinspektionens ansvar 5
1.2 Kommunens ansvar 5

2. Företagens ansvar 6
2.1 Leverantörens ansvar 6
2.2 Detaljhandelns ansvar 6

3. Att planera och genomföra en inspektion 6
3.1 Regler att kontrollera 7

4. Olika typer av åtgärder 8

5. Granskning 9
5.1 Klassificering och märkning 9
5.2 Barnskyddande förslutning 12
5.3 Kännbar varningsmärkning 14
5.4 Tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter 17
5.5 Förvaring och förpackning 20
5.6 Anmälan till produktregistret 22
5.7 Tvätt- och rengöringsmedel 24
5.8 Fosfat i tvätt- och rengöringsmedel 25
5.9 VOC-märkning 26
5.10 Grilltändvätskor och lampoljor 27

6. Bekämpningsmedel 29
6.1 Biocidprodukter 29

7. Redovisa insatserna 37

Bilaga. Förslag på brev till butiker 38

1. Tillsynsmyndigheternas ansvar

Nedan beskrivs uppdelningen av ansvar mellan Kemikalieinspektionen och kommunerna när det gäller tillsynen av kemiska produkter och bekämpningsmedel.

Ansvarsfördelningen regleras i miljötillsynsförordningen (SFS 2011:13).

1.1 Kemikalieinspektionens ansvar

Kemikalieinspektionen har ansvar för tillsynen över de primärleverantörer[1] som släpper ut kemiska produkter på marknaden. Ansvaret gäller det som regleras i miljöbalken och ett antal EU-förordningar. Miljöbalken (14 kap.) innehåller regler om hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter och biotekniska organismer, godkännande av bekämpningsmedel, anmälan till produktregistret och produktinformation och uppgiftsskyldighet. De regler som omfattas av Kemikalieinspektionens ansvar är bland annat:

- Registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)
- Klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP)
- Växtskyddsmedel
- Biocidprodukter
- Tvätt- och rengöringsmedel
- VOC, Flyktiga organiska föreningar (delat ansvar med Naturvårdsverket)
- Vissa fluorerade växthusgaser
- Export och import av farliga kemikalier
- Ämnen som bryter ned ozonskiktet
- POP:s m.fl. (långlivade organiska miljögifter)

Kemikalieinspektionen har även tillsynsvägledningsansvar för dessa områden och den här handledningen är en del av den vägledningen.

1.2 Kommunens ansvar

De kommunala nämnderna har tillsynsansvaret över detaljhandeln, om inte detaljhandeln är en primärleverantör. Om ni får reda på att företaget är primärleverantör så bör ni meddela oss eftersom tillsynen då blir Kemikalieinspektionens ansvar. En detaljhandel kan ibland ha dubbla roller, exempelvis kan ett företag köpa vissa produkter från svenska leverantörer och andra från utländska. I de fallen har Kemikalieinspektionen tillsynsansvar för de ”utländska” produkterna och kommunen över de ”svenska”.

Med detaljhandel avses i denna vägledning företag som säljer kemiska produkter eller bekämpningsmedel. Dessa företag kan vara exempelvis butiker och grossister.

[1] 1 kap. 3 § miljötillsynsförordningen: En tillverkare som släpper ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara på marknaden, den som yrkesmässigt för in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige i syfte att släppa ut den på marknaden och den som yrkesmässigt för ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige. Ett företag som byter namn på en kemisk produkt, så kallade namnbytare, anses också vara primärleverantörer.

2. Företagens ansvar

2.1 Leverantörens ansvar

Innan en kemisk produkt nått fram till slutanvändaren kan den ha passerat flera olika leverantörer i distributionskedjan. Alla aktörer i distributionskedjan har ett ansvar och ska ha kunskap om vilka regler som gäller för produkten, exempelvis hur den ska vara märkt och hur förpackningen ska vara utformad. Det ska också finnas kunskap om vilka faror som är förknippade med produkten med avseende på människa, djur och miljö och hur produkten ska hanteras för att undvika dessa risker vid användning.

2.2 Detaljhandelns ansvar

Butiksinnehavarna har ansvar enligt alla de regler som beskrivs i den här handledningen. För vissa bestämmelser är ansvaret mer direkt, exempelvis reglerna om hur kemiska produkter ska förvaras liksom reglerna om överlåtelsetillstånd. För andra regler, som till exempel reglerna kring märkning och barnskyddande förslutning, vilar ansvaret tyngst på primärleverantörerna, men butiksinnehavaren har också ett ansvar att se till att produkterna är korrekt märkta och förpackade. Om en produkt till exempel saknar kännbar varningsmärkning för personer med nedsatt syn, är det butiksinnehavarens uppgift att se till att produkten inte säljs innan bristen är åtgärdad. Det krävs därför tillräcklig kunskap om reglerna från butiksinnehavarens sida för att de ska kunna uppfylla sina skyldigheter.

3. Att planera och genomföra en inspektion

I den här handledningen ligger fokus på de regler som kan kontrolleras vid en inspektion i detaljhandeln. Inspektionen kan vara inriktad mot kontroll av produkterna i sig, så kallad detaljtillsyn, eller mot rutiner och den kompetens som finns för att uppfylla reglerna på kemikalieområdet, så kallad systemtillsyn. Vanligast är att båda delarna ingår vid en inspektion.

Det första som måste avgöras är om inspektionen ska vara anmäld i förväg eller vara oanmäld. Det finns för- och nackdelar med båda varianterna. Om inspektionen är anmäld i förväg är det störst sannolikhet att träffa den eller de personer som bäst kan svara på frågorna. En föranmäld inspektion är därför oftast en förutsättning för att kunna bedriva systemtillsyn. Om flera butiker ska besökas inom en kortare period kan det vara smidigt att ha skickat ut ett brev, där bakgrunden till varför butiken ska inspekteras och vad som ska kontrolleras framgår. I bilagan till denna vägledning finns ett brev som kan användas vid utskick till butik. Om en oanmäld inspektion görs minimeras däremot risken för att eventuella felaktigheter ”rättas till” tillfälligt.

Vid detaljtillsynen kan det vara lämpligt att först ”skanna av” eller snabbgranska ett antal produkter. Hur många som kan vara lämpligt varierar givetvis och beror på en mängd faktorer som till exempel antalet produkter i sortimentet, vilken tid som avsatts för inspektionen, hur komplicerade bedömningar som behöver göras, med mera. De produkter, som vid snabbgranskningen misstänks ha brister, plockas ut och granskas sedan mer noggrant, exempelvis enligt de förslag på kontroll som ges i den här handledningen.

Systemtillsyn innebär kontroll av butikens rutiner och den kompetens som finns för att uppfylla reglerna på kemikalieområdet. För att kunna utföra systemtillsyn bör samtal föras med

någon som är väl insatt i verksamheten, exempelvis vad gäller inköp och hur produkterna placeras i butiken. Vid systemtillsynen är det bra med öppna frågor så att företaget ges möjlighet att förklara och beskriva hur verksamhetens rutiner fungerar.

3.1 Regler att kontrollera

Under de olika regelavsnitten beskrivs varje regelområde kortfattat. Därefter följer tre underavdelningar: *Kontrollera följande, Regelhänvisningar* och *Åtgärder.*

Under *Kontrollera följande* ges exempel på vilka regler som kan kontrolleras vid en inspektion. Alla regler måste inte kontrolleras vid varje inspektion. Det kan till och med vara en fördel att inrikta sig mot någon eller några regler eller på områden där tillsynen ger störst effekt.

Under *Regelhänvisningar* finns hänvisning till aktuella lagrum. Kemikalieinspektionen tar löpande fram faktablad som beskriver regler om kemiska produkter mer ingående.

Under *Åtgärder* beskrivs vilka åtgärder som kan bli aktuella vid överträdelse av regeln. Om miljösanktionsavgift (MSA) och/eller åtalsanmälan är aktuella anges bestämmelser för detta i en tabell i slutet av avsnittet. Paragraferna som anges för MSA är paragraferna i förordning (SFS 2012:259) om miljösanktionsavgifter och paragraferna för åtalsanmälan syftar på paragraferna i 29 kap. miljöbalken.

4. Olika typer av åtgärder

Direkt åtgärdande av brister

I de flesta fall kan de brister som hittats åtgärdas frivilligt direkt av butiksinnehavaren. Exempelvis kan felmärkta produkter plockas bort från hyllan för att inte säljas förrän märkningen är korrekt. Leverantören kontaktas då också för att bristen ska kunna åtgärdas i ett tidigare led.

Föreläggande

I de fall där ett företag inte åtgärdar de brister som observerats på frivillig väg kan krav på rättelse av bristerna behöva ställas i ett föreläggande. Om rättelse ändå inte sker kan föreläggande med vite bli nödvändigt.

Förbud

I mer allvarliga fall av överträdelse och om företaget inte upphör med försäljning av en sådan otillåten kemisk produkt, kan ett beslut om förbud att sälja produkten behöva användas. Det kan förenas med vite vid behov.

Åtalsanmälan

Enligt 26 kap. 2 § i miljöbalken ska tillsynsmyndigheten anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Miljösanktionsavgift

Vissa överträdelser är förenade med en miljösanktionsavgift (MSA). I förordningen om miljösanktionsavgifter (MSA-förordningen) framgår vilka överträdelser som genererar miljösanktionsavgift. Avgiftens storlek kan variera och ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Bestämmelser om MSA finns även i 30 kap. miljöbalken. Där specificeras exempelvis ett antal undantag, där MSA inte behöver tas ut.

Uppföljande inspektioner

I de fall ett företag gjort sig skyldigt till allvarliga överträdelser kan det vara lämpligt att följa upp med ytterligare inspektioner.

Kontakta gärna Kemikalieinspektionen om frågor om reglerna och gränsdragningar uppstår.

5. Granskning

Under kommande avsnitt behandlas olika regelområden som kan komma att bli aktuella vid en inspektion.

5.1 Klassificering och märkning

Många produkter har egenskaper som gör att de kan vara farliga för människor och miljön. Användarna måste då kunna skydda sig själva och sin omgivning. Därför har alla som släpper ut sådana farliga kemiska produkter på marknaden ansvar för att produkterna är märkta på rätt sätt. Märkningen baseras på en klassificering vilket innebär att man kategoriserar vilken typ och grad av fara det är fråga om och att farorna anges på ett standardiserat sätt. Kriterier för produkters farlighet finns både för rena kemiska ämnen och för blandningar av ämnen.

Faropiktogram

Signalord

Faroangivelser

Skyddsangivelser

Ett exempel på hur märkningen kan se ut

Från och med den 1 juni 2017 ska alla produkter som säljs i handeln vara märkta enligt CLP-förordningen (Classification, Labelling and Packaging) (EU) nr 1272/2008. Före detta datum var det möjligt att sälja produkter som var märkta enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter om klassificering och märkning av kemiska produkter (KIFS 2005:7).

Övergången till CLP-förordningen innebär att ämnen och blandningar klassificeras delvis enligt andra kriterier jämfört med tidigare. Den mest märkbara förändringen för användaren är troligtvis att farliga kemiska produkter märks med nya symboler, så kallade faropiktogram.

Faropiktogram enligt CLP-förordningen

Tänk på att klassificerings- och märkningsreglerna är komplexa och att butiksledet sällan har den kunskap och insikt som krävs för att i detalj redogöra för hur de tillämpar dessa regler. Det är därför lämpligare att bedriva butikstillsyn på en mer övergripande nivå. Kemikalie-inspektionen kan ställa de mer detaljerade kraven på primärleverantören som också är ansvarig för klassificeringen.

5.1.1 Kontrollera följande

Observera att reglerna i huvudsak[2] gäller för **produkter som klassificeras som farliga**.

- Finns märkning enligt CLP-förordningen?
- Är märkningen på svenska?
- Uppfyller märkningen de formella kraven? Det vill säga finns piktogram, signalord, faro- och skyddsangivelser, namn på leverantör, innehållets nominella vikt eller volym, etc.?
- Är märkningen tydlig, lättläst, iögonfallande och avskild från annan text?
- Finns misstanke om att märkningen inte stämmer?

[2] Några få undantag finns, exempelvis för produkter som innehåller allergiframkallande ämnen.

5.1.2 Regelhänvisningar

Krav	CLP-förordningen
Svensk märkning	artikel 17, punkt 2
Formella krav	artikel 17, punkt 1
Tydlighet	artikel 31, punkt 3
Korrekt märkning	artikel 17-30 samt bilaga I och II

Se också faktablad om klassificering och märkning på www.kemi.se

5.1.3 Åtgärder

Om produkten är märkt enligt KIFS 2005:7 eller saknar svensk märkning, meddela butiksinnehavaren att produkterna inte får säljas och fråga hur de tänker lösa detta. Om butiksinnehavaren säger att produkterna kommer plockas bort från hyllorna - notera detta i inspektionsprotokollet. Uppmana också företaget att kontakta sin leverantör för rättelse av bristen i tidigare led. Om det finns KIFS-märkta kemiska produkter på hyllorna kan det dock snarare bero på att de ansvariga i butiken har varit dåliga på att rensa i hyllorna än på att leverantören har gjort något fel. Produkten får inte säljas förrän bristen rättats till, exempelvis genom att nya etiketter klistrats över de felaktiga. Återförsäljare som erbjuder farliga kemiska produkter i förpackningar där svensk risk- och skyddsinformation saknas (men märkning finns på annat språk), får betala en miljösanktionsavgift på 5 000 kronor.

Om produkterna på annat sätt inte uppfyller märkningskraven görs en bedömning av hur allvarlig bristen är. Om det är mindre brister, exempelvis när det bara saknas uppgift om innehållets nominella vikt eller volym kan det räcka med att butiksinnehavaren påpekar detta för sin leverantör. Om det däremot saknas exempelvis information om frätande egenskaper för en produkt är det istället viktigt att se till att produkten inte säljs vidare innan bristen är åtgärdad. Ofta kan detta ske på frivillig väg, annars kan krav på rättelse behöva ställas. Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

Om bristerna är allvarliga och butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt att skriva ett förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats.

I 29 kap i MB finns det straffbestämmelser för bristfällig märkning. Trots att en MSA finns för avsaknad av svensk märkning ska även en åtalsanmälan göras för den överträdelsen. En åtalsanmälan kommer i sådana fall mycket sällan att leda till att en förundersökning inleds på grund av den så kallade åtalsprövningsregeln. Den regeln innebär att åklagaren ofta är förhindrad att väcka åtal eftersom det finns ett beslut om miljösanktionsavgift. Detta innebär att åtalsanmälan kan förenklas, det vill säga vara mycket kortfattad och hänvisa till beslutet om miljösanktionsavgift.

För att bli dömd för brott med hänvisning till denna typ av brister krävs enligt 29 kap. 6 § miljöbalken att den bristfälliga informationen varit sådan att den kunnat försvåra bedömningen av risken för skada på människors hälsa eller i miljön. Det finns alltså ett visst

utrymme för tillsynsmyndigheten att avväga om felaktigheten är så pass liten att det inte påverkar bedömningen för skada på människors hälsa eller miljön och därmed inte behöva göra en åtalsanmälan.

Vid osäkerhet om det finns skäl för åtalsanmälan – kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

5.1.4 Lagrum för åtalsanmälan och miljösanktionsavgift

Krav	CLP-förordningen	
	MSA-förordningen	**Miljöbalken 29 kap.**
Svensk märkning	7 kap. 2 § 5 000 kr för återförsäljare	6 § punkt 6b
Formella krav	-	6 § punkt 6
Tydlighet	-	-
Korrekt märkning	-	6 § punkt 6

5.2 Barnskyddande förslutning

För att minska risken att barn skadas ska vissa kemiska produkter förpackas med en barnskyddande förslutning. Detta krävs för produkter som säljs till allmänheten och som är klassificerade och märkta med vissa faroangivelser (se tabell 1). Förslutningarna kan se olika ut men de ska vara testade och uppfylla vissa kvalitetskrav beskrivna i följande standarder:

- SS-EN-ISO-8317 – standard för återförslutbara förpackningar
- SS-EN-ISO-862 – standard för icke återförslutbara förpackningar

En barnskyddande förslutning ska testas av laboratorier certifierade enligt ISO/IEC 17025. Testerna utförs med tom eller vattenfylld förpackning. Vissa kemiska produkter kan påverka förpackningens egenskaper och göra så att barnskyddet över tiden slutar att fungera. I de fallen kan förslutningen inte anses uppfylla kraven i standarden. Det är därför viktigt att butiken har rutiner för att kontrollera att den barnskyddande förslutningen verkligen fungerar, t.ex. genom att skruva åt korkarna.

Exempel på barnskyddande förslutning.

Exempel på när verktyg måste användas för att komma åt innehållet.

5.2.1 Undantag från krav på testning

Om det är uppenbart att en förpackning är ”säker” för barn, till exempel när verktyg måste användas för att komma åt innehållet, behöver förpackningen inte testas mot någon standard. Det kan till exempel vara en färgburk som kräver en skruvmejsel eller motsvarande för att öppnas. I tveksamma fall kan Kemikalieinspektionen kräva intyg på att förpackningen uppfyller de krav som anges i standarden.

Vid osäkerhet går det bra att vända sig till Kemikalieinspektionen för vägledning.

Tabell 1. Krav på barnskyddande förslutning

Barnskyddande förslutning enligt CLP-förordningen
Om produkten är märkt med minst en av följande faroangivelser och **säljs till allmänheten** gäller krav på barnskyddande förslutning: • *Orsakar organskador* • *Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering* • *Orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon* • *Kan vara dödligt vid förtäring om det kommer ner i luftvägarna* • *Giftigt vid inandning* • *Giftigt vid hudkontakt* • *Giftigt vid förtäring* • *Dödligt vid inandning* • *Dödligt vid hudkontakt* • *Dödligt vid förtäring* Krav finns också om produkten innehåller: ≥ 3 procent metanol ≥ 1 procent diklormetan (metylenklorid), får dock inte säljas till privatpersoner enligt svenska regler.

5.2.2 Kontrollera följande

- Finns barnskyddande förslutning på produkter där detta är ett krav? Se tabell 1.
- Om barnskyddande förslutning finns, fungerar den tillfredsställande?

5.2.3 Regelhänvisningar

Krav	CLP-förordningen
Barnskydd	artikel 35.2 samt i bilaga 2, avsnitt 3.1

Se också faktablad om barnskyddande förslutning och kännbar varningsmärkning på Kemikalieinspektionens webbplats.

5.2.4 Åtgärder

Om produkter som borde ha barnskyddande förslutning saknar det, meddela butiken om att produkterna inte får säljas. Om butiksinnehavaren säger att produkterna kommer plockas bort från hyllorna – notera detta i inspektionsprotokollet. Uppmana företaget att kontakta sin leverantör för rättelse av bristen i ett tidigare led. Det är viktigt att säkerställa att butiken förstår vikten av att produkter utan barnskyddande förslutning inte får säljas. Krav på rättelse kan behöva ställas.

Om butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt med ett förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats. Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

Kommunicera och besluta därefter om miljösanktionsavgift om inte särskilda omständigheter kan åberopas (som framgår av 30 kap MB).

Om produkter har en barnskyddande förslutning som inte fungerar kan det vara så att förslutningen inte uppfyller kraven i standarden. Kontakta gärna Kemikalieinspektionen för rådgivning. Problemet är sannolikt störst med petroleumprodukter, framförallt tändvätskor och naftor, eftersom dessa produkter har egenskaper som kan påverka förslutningarna.

Vid osäkerhet – kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

5.2.5 Lagrum för åtalsanmälan och miljösanktionsavgift

Krav	CLP-förordningen	
	MSA-förordningen	**Miljöbalken 29 kap.**[3]
Barnskydd	7 kap. 3 § 10 000 kr för återförsäljare	3 § punkt 11 (endast primärleverantör)

5.3 Kännbar varningsmärkning

Kännbar (taktil) varningsmärkning är ett krav när kemiska produkter som säljs till allmänheten klassificeras och märks med vissa faroangivelser (se tabell 2). Märkningen finns för att personer med nedsatt syn ska få information om att en förpackning har ett farligt innehåll.

[3] Om det rör sig om en primärleverantör

Utformningen, som till exempel storlek, form och placering, beskrivs i kvalitetsstandard SS-EN-ISO 11 683.

Tabell 2. Krav på kännbar varningsmärkning

Kännbar varningsmärkning enligt CLP-förordningen
Om produkten är märkt med minst en av följande faroangivelser och **säljs till allmänheten** gäller krav på kännbar varningsmärkning: • *Skadligt vid inandning* • *Skadligt vid hudkontakt* • *Skadligt vid förtäring* • *Giftigt vid inandning* • *Giftigt vid hudkontakt* • *Giftigt vid förtäring* • *Dödligt vid inandning* • *Dödligt vid hudkontakt* • *Dödligt vid förtäring* • *Orsakar organskador* • *Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering* • *Orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon* • *Misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet* • *Misstänks kunna orsaka genetiska defekter* • *Misstänks kunna orsaka cancer* • *Kan vara dödligt vid förtäring om det kommer ner i luftvägarna* • *Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning* • *Kan orsaka organskador* • *Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering* • *Extremt brandfarlig gas* • *Extremt brandfarlig vätska och ånga* • *Brandfarlig gas* • *Mycket brandfarlig vätska och ånga* • *Brandfarligt fast ämne*

5.3.1 Placering av kännbar varningsmärkning

I normalfallet ska den kännbara varningsmärkningen vara placerad maximalt 50 millimeter från förpackningens botten med triangelns spets uppåt, men det finns vissa undantag. På en aerosol (sprayburk) ska den kännbara varningsmärkningen finnas på knappen där man trycker för att spraya ut innehållet. På förpackningar utan botten, som till exempel tuber, ska den

kännbara varningsmärkningen finnas på ”kragen” närmast korken. Den kännbara varningsmärkningen ska placeras på den innersta förpackningen. Om det finns en ytterförpackning så behöver denna inte förses med kännbar varningsmärkning.

5.3.2 Utformning av kännbar varningsmärkning

Den kännbara varningsmärkningen består oftast av en liksidig triangel med upphöjd ram och har sidor som är 18 millimeter långa. Triangelns sidor kan även vara nio eller tre millimeter. Varningsmärkningen ska antingen ha en upphöjd ram eller vara homogent upphöjd. Märkningen kan också utgöras av tre upphöjda punkter, se följande figur.

5.3.3 Kontrollera följande

- Finns kännbar varningsmärkning på produkter där det är ett krav? Se tabell 2. Kontrollera att samtliga förpackningar har märkningen. Observera att förpackningarna ofta märks med klistermärken som ibland kan lossna.

5.3.4 Regelhänvisningar

Krav	**CLP-förordningen**
Kännbar varningsmärkning	artikel 35.2 samt i bilaga 2, avsnitt 3.2

Se också faktablad om och barnskyddande förslutning och kännbar varningsmärkning på Kemikalieinspektionens webbplats.

5.3.5 Åtgärder

Om produkten saknar kännbar varningsmärkning när så krävs, meddela butiken att produkterna inte får säljas. Om butiksinnehavaren säger att produkterna kommer plockas bort från hyllorna - notera detta i inspektionsprotokollet. Uppmana också företaget att kontakta sin leverantör för rättelse av bristen. Produkten får inte säljas förrän bristen rättats till exempelvis genom att nya trianglar klistras på. Krav på rättelse kan behöva ställas.

Om butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt med ett förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats. Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

Kommunicera och besluta därefter om miljösanktionsavgift om inte särskilda omständigheter kan åberopas som framgår av 30 kap 2 § MB. Där står bland annat att avgiften inte ska dömas ut om ”överträdelsen berott på en omständighet som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte kunnat påverka”. Exempel på en sådan omständighet skulle

kunna vara ett fall där någon eller några enstaka kännbara varningsmärkningar trillat bort eller tagits bort av någon kund.

5.3.6 Lagrum för åtalsanmälan och miljösanktionsavgift

Krav	CLP-förordningen	
	MSA-förordningen	**Miljöbalken 29 kap.**
Kännbar varningsmärkning	7 kap. 4 § 5 000 kr för återförsäljare	-

5.4 Tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter

Vid yrkesmässig överlåtelse och vid privat användning av särskilt farliga kemiska produkter krävs tillstånd. Till särskilt farliga kemiska produkter räknas de produkter som är märkta med faroangivelserna i tabell 3.

Piktogram som kan ge upphov till krav på överlåtelsetillstånd

Tabell 3. Krav på tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter

CLP-förordningen
Om produkten är märkt med minst en av följande faroangivelser gäller krav på tillstånd: • *Giftigt vid inandning* • *Giftigt vid hudkontakt* • *Giftigt vid förtäring* • *Dödligt vid inandning* • *Dödligt vid hudkontakt* • *Dödligt vid förtäring* • *Kan orsaka genetiska defekter* • *Kan orsaka cancer* • *Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet* • *Orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon** • *Orsakar organskador*

*För denna faroangivelse finns tre olika farokategorier, 1A, 1B och 1C. Det är endast produkter i farokategori 1A som kräver tillstånd. Detta framgår dock inte av märkningen på produkten, men ska framgå av informationen i säkerhetsdatabladet.

5.4.1 Tillstånd från Länsstyrelsen

Tillståndet söks hos länsstyrelsen i det län där verksamheten bedrivs och gäller i regel i fem år.

Företagen ansvarar själva för att söka tillstånd och för att hålla reda på när det behöver förnyas. Länsstyrelsen ska försäkra sig om att den som söker tillståndet har tillräcklig kompetens för att hantera produkterna, att lokalerna är korrekt utformade etc. I tillståndet finns möjlighet att ställa villkor. Länsstyrelsen kan återkalla ett utfärdat tillstånd i det fall villkoren inte uppfylls.

Det finns några undantag från tillståndskravet. Det gäller för:

- Yrkesmässig överlåtelse och privat hantering av natrium- och kaliumhydroxid (som ämnen eller ingående i blandningar), explosiva varor eller eldningsoljor.
- Yrkesmässig överlåtelse och privat hantering av bränslen avsedda för motordrift. För metanolprodukter som används som bränsle för motordrift krävs dock tillstånd för yrkesmässig överlåtelse, men inte för privat hantering.
- Yrkesmässig överlåtelse av frätande produkter i farokategori 1 A.

Observera att förbudet mot flytande produkter för rensning av avlopp i 15 § förordning 1998:944 innebär att vissa sådana produkter som klassificeras som starkt frätande inte får säljas i Sverige.

5.4.2 Anteckningsskyldighet

Den som säljer tillståndspliktiga produkter ska föra anteckningar över

- datum för försäljningen
- produktens namn och volym
- vem som köpt produkten och dennes adress
- om köparen är yrkesmässig eller privatperson.

De produkter som undantas från tillståndsplikten är även undantagna från anteckningsskyldigheten. Observera att vid försäljning av metanolprodukter avsedda som bränsle för motordrift ska du alltid föra anteckningar, även vid försäljning till privatpersoner. Även för frätande produkter i farokategori 1A, som endast kräver tillstånd vid privat användning, ska anteckningar föras.

5.4.3 Kontrollera följande

- Finns tillstånd i de fall butiken överlåter särskilt farliga kemiska produkter? Observera undantagen! Kontrollera att villkoren följs.
- Överlåts särskilt farliga produkter till privata köpare? Finns rutiner för att kontrollera att dessa har tillstånd när så krävs?
- Förvaras tillståndspliktiga produkter oåtkomligt för obehöriga? Se avsnitt 5.5.
- Fungerar anteckningsskyldigheten?

5.4.4 Regelhänvisningar

Krav	**Förordning 2008:245 och KIFS 2008:2**
Överlåtelsetillstånd	7-13 §§ förordningen samt 4 kap. KIFS 2008:2
Överlåtelse till privatpersoner	10 § förordning samt 4 kap. 3-6 §§ KIFS 2008:2
Rutiner för överlåtelse	4 kap. 2 § KIFS 2008:2
Förvaringen av farliga produkter	2 kap. 9 § KIFS 2008:2
Anteckningsskyldighet	4 kap. 3-6 §§ KIFS 2008:2

5.4.5 Åtgärder

Om tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga produkter saknas, meddela butiken att produkterna inte får säljas. Det är viktigt att säkerställa att butiken förstår att produkterna inte får säljas förrän tillstånd skaffats. Krav på rättelse kan behöva ställas.

Om en produkt är märkt med faroangivelsen *Orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon* så behöver företaget visa vilken farokategori som produkten är klassificerad i. Detta för att man ska kunna avgöra om produkten kräver tillstånd eller inte. Klassificeringen ska framgå i säkerhetsdatabladet. Observera att tillstånd endast krävs för *privat användning*, men att den som säljer produkterna till privatpersoner ändå måste föra anteckningar över försäljningen.

Om butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja en produkt som kräver tillstånd eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt att besluta om förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats.

I de butiker som har tillstånd men inte uppfyller anteckningsskyldigheten eller inte förvarar tillståndspliktiga produkter korrekt behöver det säkerställas att de kommer att göra det i fortsättningen. Om butiksinnehavaren meddelar att tillståndspliktiga produkter inte kommer säljas förrän bristerna åtgärdats - notera detta i protokollet. Eftersom det är länsstyrelsen som utfärdar tillstånden bör de upplysas om bristerna.

Avsaknad av tillstånd ska åtalsanmälas.

Vid osäkerhet - kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

5.4.6 Lagrum för åtalsanmälan och miljösanktionsavgift

Krav	**MSA-förordn.**	**Miljöbalken 29 kap.**
Överlåtelsetillstånd	-	4 § punkt 11
Överlåtelse till privatpersoner	-	4 § punkt 11
Rutiner för överlåtelse	-	-
Förvaringen av farliga produkter	-	-
Anteckningsskyldighet	-	-

5.5 Förvaring och förpackning

Förvaring av farliga kemiska produkter ska ske på ett sådant sätt att hälso- och miljörisker förebyggs. Hur detta löses i praktiken är inte klart beskrivet i lagstiftningen utan är till stor del butiksinnehavarens sak att avgöra. Barn ska skyddas genom att hälsofarliga kemiska produkter förvaras svåråtkomligt (observera att det inte står oåtkomligt) och skilda från livsmedel. Vad som räknas som svåråtkomligt är inte helt klart, ett exempel på svåråtkomlig förvaring kan vara att produkterna placeras högt uppe på butikshyllorna. Men stora tunga förpackningar högt upp på hyllorna kan i vissa fall utgöra en större hälsorisk, vilket betyder att det alltid behöver göras en avvägning. Produkter som kräver tillstånd (se föregående avsnitt) ska förvaras så att obehöriga inte kommer åt dem. Detta löses oftast genom att de förvaras i låsta skåp eller bakom disk.

Farliga kemiska produkter ska vara förpackade så att de är säkra. Innehållet ska inte kunna läcka ut, materialet i förpackningen och förslutningar ska inte kunna angripas av eller bilda farliga föreningar med innehållet. Förpackningarna och förslutningarna ska också vara så starka och stadiga i alla delar att de tål normala påfrestningar under hanteringen och produktens hela livslängd.

Förpackningar som har en förslutning som gör återförslutning möjlig ska vara utformade så att förpackningen kan öppnas och stängas upprepade gånger utan att innehållet läcker ut.

För att skydda barn och andra konsumenter får förpackningar för farliga kemiska produkter inte ha en form eller grafisk dekor som kan attrahera barn eller vara vilseledande för konsumenter. Förpackningar får heller inte vara utformade så att de påminner om och kan förväxlas med livsmedel, djurfoder, läkemedel eller kosmetiska och hygieniska produkter. Det är alltså till exempel inte tillåtet att sälja en farlig kemisk produkt i en förpackning som kan misstas för en läskedryck.

5.5.1 Kontrollera följande

- Förvaras hälso- och miljöfarliga kemiska produkter på ett godtagbart sätt i butiken?
- Förvaras hälsofarliga kemiska produkter svåråtkomligt för barn?
- Förvaras hälsofarliga kemiska produkter skilda från livsmedel?
- Förvaras tillståndspliktiga produkter oåtkomligt för obehöriga?
- Är förpackningarna för farliga kemiska produkter utformade så att innehållet inte läcker ut och är de konstruerade så att de tål normal påfrestning?

- Har förpackningarna en form eller en grafisk dekor som kan attrahera barn eller vilseleda konsumenter? Har förpackningen en utformning eller en beteckning som används för livsmedel, djurfoder, läkemedel eller kosmetiska och hygieniska produkter?

5.5.2 Regelhänvisningar

Krav	KIFS 2008:2	CLP-förordningen
Godtagbar förvaring	2 kap. 7 § KIFS	-
Svåråtkomligt för barn	2 kap. 8 § KIFS	-
Avskilt från livsmedel	2 kap. 8 § KIFS	-
Tillståndspliktiga produkter oåtkomliga för obehöriga	2 kap. 9 § KIFS	-
Utformning av förpackningar		artikel 35.1
Vilseledande förpackningar		artikel 35.2

5.5.3 Åtgärder

Endast i extrema fall med allvarliga brister vad gäller förvaringen kan det behöva ställas krav för rättelse av bristen. I normalfallet behövs sällan åtgärder med krav på rättelse. Det räcker oftast att ha en dialog med butiksinnehavaren och informera om reglerna och deras innebörd[4].

Om någon förpackning inte uppfyller kraven på utformning genom att exempelvis läcka eller vara utformad som en läsk- eller schampoflaska ska butiksinnehavaren meddelas att produkterna inte får säljas. Fråga hur de tänker lösa problemet. Om butiksinnehavaren meddelar att de kommer plocka bort produkterna från hyllorna, noteras förslagsvis detta i inspektionsprotokollet. Krav på rättelse kan också behöva ställas.

Om bristen hos förpackningen är allvarlig och butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt att besluta om förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats. Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

Allvarliga brister vad gäller förpackningen ska åtalsanmälas.

Vid osäkerhet – kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd

[4] I ett beslut, angående ett överklagande, från Länsstyrelsen i Jönköping (Förvaltningsavdelningen Länsstyrelsen i Jönköpings län, beslut 2005-03-04. Beteckning 505-1645-05) anges bl.a. att ”det är alltför långtgående att förelägga att produkterna ska förvaras på en viss höjd, i varje fall så länge som det saknas underlag som visar att en sådan förvaring inte medför några risker”.

5.5.4 Lagrum för straff och miljösanktionsavgift

Krav	KIFS 2008:2		CLP-förordningen	
	MSA-förordningen	**Miljöbalken 29 kap**	**MSA-förordningen**	**Miljöbalken 29 kap.**
Godtagbar förvaring	-	-	-	-
Svåråtkomligt för barn	-	-	-	-
Avskilt från livsmedel	-	-	-	-
Tillståndspliktiga produkter oåtkomliga för obehöriga	-	-	-	-
Utformning av förpackningar	-	-	-	3 § punkt 10
Vilseledande förpackningar	-	-	-	3 § punkt 10

5.6 Anmälan till produktregistret

Produktregistret är ett nationellt register som förs av Kemikalieinspektionen. Registret innehåller uppgifter om över 200 000 kemiska produkter och biotekniska organismer. Uppgifterna lämnas till registret av cirka 2 200 anmälningspliktiga företag och ger en bild över hur kemiska ämnen och produkter används i Sverige.

De flesta butiker köper produkter av andra svenska leverantörer, men vissa för in eller importerar direkt från utlandet och säljer i sin butik. Det kan också vara så att de har egna varumärken, vilket gör att de räknas som tillverkare. Alla dessa har skyldighet att anmäla sin verksamhet och de produkter som tillverkas eller importeras i mer än 100 kg/år till produktregistret.

5.6.1 Verksamhetsanmälan

Verksamhetsanmälan ska lämnas in till produktregistret hos Kemikalieinspektionen snarast möjligt och senast när verksamheten inleds, av företag som

- yrkesmässigt tillverkar eller till Sverige för in kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- för vidare överlåtelse i eget namn förpackar, packar om eller byter namn på kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- för vidare överlåtelse gör beredningar (blandningar) av kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- för sin räkning överlåter åt en handelsagent att göra produktanmälan,
- tillverkar eller till Sverige för in kemiska bekämpningsmedel som är anmälningspliktiga.

Detta gäller för anmälningspliktiga produkter som anges med statistiskt tullnummer i bilagan till förordning (SFS 2008:245). Verksamheten ska anmälas oavsett hur mycket av en anmälningspliktig produkt som företaget tillverkar eller för in till Sverige. Den ska innehålla uppgifter om företaget såsom namn, adress, organisationsnummer och gärna vem som är kontaktperson.

5.6.2 Produktanmälan

En produktanmälan ska lämnas till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. Den ska lämnas elektroniskt via vår e-portal. Produktanmälan ska lämnas av företag som:

- yrkesmässigt tillverkar eller till Sverige för in kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- för vidare överlåtelse i eget namn förpackar, packar om eller byter namn på kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- för vidare överlåtelse gör beredningar (blandningar) av kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- tillverkar eller till Sverige för in kemiska bekämpningsmedel som är anmälningspliktiga.

Ovanstående gäller för anmälningspliktiga produkter (de som anges med statistiskt tull-nummer i förordningen (SFS 2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer) och om den årliga volymen är minst 100 kg per produkt.

Produktanmälan ska lämnas senast den 28 februari året efter det att tillverkningen eller införseln startat.

5.6.3 Uppdateringar

Företagen som anmält produkter till produktregistret ska en gång per år meddela föregående års kvantitet, avanmäla och nyanmäla produkter samt uppdatera uppgifterna om kemiska sammansättningar för sina produkter (under förutsättning att de har förändrats under året). I början av året får företag som anmält produkter en påminnelse från Kemikalieinspektionen om att detta. Överträdelse mot reglerna om att meddela kvantiteter kan medföra att en miljösanktionsavgift riktas mot företaget.

5.6.4 Kemikalieavgift

Företaget ska betala en kemikalieavgift om den sammanlagda volymen anmälningspliktiga produkter uppgår till minst 1 000 kg per år.

5.6.5 Kontrollera följande

Kontrollera att butiken är verksamhetsanmäld till Kemikalieinspektionens produktregister och att de anmäler sina produkter i de fall:

- Butiken själv för in till Sverige de kemiska produkter som säljs i butiken.
- Butiken säljer produkter under eget varumärke.

Om ett företag är verksamhetsanmält framgår det av databasen Företagsregistret. I databasen kan man göra en sökning på vilka företag som har gjort en verksamhetsanmälan i ett visst län eller kommun. Där framgår även om ett företag har anmält produkter. För att få veta vilka

produkter företaget anmält behöver du kontakta produktregistret. Databasen och kontaktuppgifter till produktregistret finns på Kemikalieinspektionens webbplats.

5.6.6 Regelhänvisningar

Krav	Miljöbalken, förordning 2008:245 och KIFS 2008:2
Tillverkning eller införsel till Sverige	14 kap. 12-14 §§ MB, 3-6 §§ förordningen samt 3 kap KIFS
Försäljning under eget varumärke	6 § förordningen

5.6.7 Åtgärder

Om en butik inte är verksamhetsanmäld eller har gjort produktanmälan trots att så borde skett, ska Kemikalieinspektionen meddelas, eftersom det är Kemikalieinspektionen som har tillsynen över primärleverantören.

Observera att kommunerna däremot har tillsyn över reglerna gällande produktregistret hos egenanvändare som inte släpper ut produkter på marknaden.

5.7 Tvätt- och rengöringsmedel

Tvätt- och rengöringsmedel är kemiska produkter som ska ha ytterligare märkning utöver den märkning som krävs enligt CLP-förordningen. Reglerna för detta finns i tvätt- och rengöringsmedelsförordningen (EG) nr 648/2004. Det är medlets användningsområde, inte dess kemiska innehåll, som styr vad som är ett rengöringsmedel. Det kan vara exempelvis spolarvätska eller sköljmedel för textiltvätt. I märkningen ska det bland annat framgå innehåll av vissa ämnen (bilaga VII A), doseringsanvisning (maskintvättmedel) samt företagets hemsideadress där information om produktens kompletta innehåll ska framgå. Även denna märkning ska vara på svenska.

För flytande tvättmedel i upplösbara engångskapslar för konsumentbruk finns särskilda krav på märkning och förpackning. Reglerna innebär bland annat att ytterförpackningen ska vara ogenomskinlig och försedd med en förslutning som försvårar för små barn att öppna den. Ytterförpackningen ska också vara märkt med frasen ”Förvaras oåtkomligt för barn”.

5.7.1 Kontrollera följande

- Finns det en innehållsförteckning på förpackningen? Jämför med bilaga VII A i tvätt- och rengöringsmedelsförordningen.
- Finns det någon doseringsanvisning och uppgift om antal tvättar (endast maskintvättmedel)?
- Finns kontaktuppgifter till företaget samt en hemsideadress?
- Är ytterförpackningen ogenomskinlig, går den att återsluta och finns rätt märkningsfras (endast tvättmedelskapslar)?

5.7.2 Regelhänvisningar

Krav	Förordning (EG) 648/2004	CLP-förordningen
Innehållsförteckning	Artikel 11, bilaga VII A	-
Doseringsanvisning	Artikel 11, bilaga VII B	-
Kontaktuppgifter	Artikel 11, bilaga VII A	-
Tvättmedelskapslar	-	Artikel 35 samt punkt 3.3, bilaga II

Se också faktablad om tvätt- och rengöringsmedel på Kemikalieinspektionens webbplats.

5.7.3 Åtgärder

Meddela butiksinnehavaren att produkter som är felaktigt märkta inte uppfyller kraven i tvätt- och rengöringsmedelsförordningen. Uppmana butiksinnehavaren att kontakta leverantören för att få bristerna åtgärdade. Rättelse kan ske genom att en ny etikett klistras på den ursprungliga.

Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

5.8 Fosfat i tvätt- och rengöringsmedel

Fosfor som är ett av de viktigaste näringsämnena för växter finns normalt i mycket låga koncentrationer i sjöar och kustvatten. Därför kan ett tillskott av fosfor i form av fosfat ge upphov till övergödning och plötsliga, kraftiga algblomningar.

5.8.1 Fosfat i textiltvättmedel

Textiltvättmedel för konsumentbruk får enligt förordningen för tvätt- och rengöringsmedel (EG) nr 648/2004 endast säljas om fosforhalten understiger 0,5 gram per tvätt. Normalt sett innehåller de flesta tvättmedel antingen under eller långt över gränsvärdet.

5.8.2 Fosfat i maskindiskmedel

Maskindiskmedel för konsumentbruk får endast säljas om fosforhalten understiger 0,3 gram per disk.

5.8.3 Kontrollera följande

- Innehåller textiltvättmedlet fosfor under 0,5 gram per tvätt?
- Innehåller maskindiskmedlet under 0,3 gram fosfor per disk?

5.8.4 Regelhänvisningar

Krav	Förordning (EG) 648/2004
Innehåll i textiltvättmedel	bilaga VIa punkt 1
Innehåll i maskindiskmedel	bilaga VIa punkt 2

Se också faktablad om tvätt- och rengöringsmedel på Kemikalieinspektionens webbplats.

5.8.5 Åtgärder

Om mängden fosfor överstiger högsta tillåtna halt meddela butiksinnehavaren att produkten inte får säljas. Uppmana också butiksinnehavaren att kontakta sin leverantör. Om butiksinnehavaren säger att de kommer plocka bort produkterna från hyllorna, notera detta i inspektionsprotokollet. Krav på rättelse av bristen kan också behöva ställas.

Om butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt att besluta om förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats. Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

Överträdelsen ska åtalsanmälas.

Vid osäkerhet – kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

5.8.6 Lagrum för åtalsanmälan och miljösanktionsavgift

Krav	MSA-förordningen	Miljöbalken 29 kap.
Innehåll i textiltvättmedel	-	3 § punkt 3
Innehåll i maskindiskmedel	-	3 § punkt 3

5.9 VOC-märkning

Det finns särskilda märkningskrav för vissa färger och lacker som innehåller VOC (flyktiga organiska föreningar) och som används av konsumenter och yrkesverksamma.

Verksamheter som omfattas av förordning (2013:254) om användning av organiska lösningsmedel är undantagna från denna VOC-märkning. Detta oavsett vilken lösningsmedelsförbrukning som den enskilda verksamheten har. En förutsättning för undantaget är dock att verksamheten omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Notera att det är Naturvårdsverket som är ansvarig vägledningsmyndighet för de VOC-bestämmelser som finns i förordning (2013:254) om användning av organiska lösningsmedel.

Följande produkter omfattas av de särskilda märkningskraven:

- Färger som appliceras på eller i byggnader i syfte att dekorera, skydda etc.
- Vissa produkter för fordonsreparationslackering.

Märkningen på produktens förpackning ska innehålla uppgift om vilken underkategori produkten tillhör, gränsvärdet för denna samt hur mycket VOC som ingår i produkten. Man behöver dock inte ange den exakta mängden VOC, utan det räcker att ange att halten är under gränsvärdet.

5.9.1 Kontrollera följande

- Finns VOC-märkning på förpackningarna?

Regelhänvisningar

Krav	**KIFS 2008:2**
VOC-märkning	5 kap. 11 – 15 §§ samt bilaga 2

5.9.2 Åtgärder

Om produkter innehåller VOC och saknar den särskilda VOC-märkningen, tipsa Kemikalieinspektionen.

5.10 Grilltändvätskor och lampoljor

I Reach-förordningens bilaga XVII finns särskilda krav (begränsningar) gällande exempelvis tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av vissa farliga kemiska produkter. Det finns även begränsningar som ställer särskilda förpackningskrav.

I post 3 i bilagan finns krav gällande grilltändvätskor och lampoljor avsedda för försäljning till allmänheten och som är märkta med faroangivelsen H304[5]. Enligt dessa krav ska den här typen av produkter märkas med särskilda märkningsfraser samt förpackas i flaskor som rymmer högst 1 liter och som är svarta och ogenomskinliga. Tändvätskorna ska märkas med frasen ”*Förtäring av tändvätska, även mycket små mängder, kan leda till livshotande lungskador*” och lampoljorna ska märkas med fraserna ”*Förvara lampor fyllda med denna vätska utom räckhåll för barn*” samt ”*Förtäring av lampolja, även mycket små mängder eller genom att suga på veken, kan leda till livshotande lungskador*”.

Produktens funktion och innehåll liksom marknadsföringen är av stor vikt för om dessa krav gäller. Syftet med kraven är att minimera risken att små barn får i sig den här typen av produkter. Kraven omfattar lampoljor och grilltändvätskor men även liknande produkter med andra benämningar, till exempel lysfotogen, om de marknadsförs för att användas som en lampolja eller grilltändvätska.

[5] ”Kan vara dödligt vid förtäring om det kommer ner i luftvägarna.”

Detta innebär att om lysfotogen marknadsförs för att användas som en lampolja omfattas produkten av kraven. Om lysfotogen däremot säljs som bränsle för kaminer, omfattas produkten inte av kraven.

5.10.1 Kontrollera följande

- Säljs produkten i svarta och ogenomskinliga flaskor som rymmer högst 1 liter?
- Har förpackningen den speciella märkningsfrasen ”*Förtäring av tändvätska, även mycket små mängder, kan leda till livshotande lungskador*” eller *”Förvara lampor fyllda med denna vätska utom räckhåll för barn*”, ”*Förtäring av lampolja, även mycket små mängder eller genom att suga på veken, kan leda till livshotande lungskador*”?

5.10.2 Regelhänvisningar

Krav	**Reach-förordningen**
Extra märkningsfras och särskilda förpackningskrav	post 3 i bilaga XVII

5.10.3 Åtgärder

Om grilltändvätskor och lampoljor inte är förpackade i svarta och ogenomskinliga flaskor som rymmer högst 1 liter eller saknar de speciella märkningsfraserna, meddela butiksinnehavaren att dessa inte får säljas. Fråga hur butiksinnehavaren avser att lösa detta. Om butiksinnehavaren meddelar att produkterna kommer plockas bort från hyllorna, noteras förslagsvis detta i inspektionsprotokollet. Uppmana butiksinnehavaren att kontakta leverantören för att få bristerna åtgärdade. Krav på rättelse kan behöva ställas.

Om butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra kan det bli nödvändigt att besluta om förbud för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän bristerna åtgärdats.

Tipsa Kemikalieinspektionen så att vi kan bedriva tillsyn av leverantören.

Butiken ska även åtalsanmälas för överträdelsen.

Vid osäkerhet – kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

5.10.4 Lagrum för åtalsanmälan och miljösanktionsavgift

Krav	**MSA-förordningen**	**Miljöbalken 29 kap.**
Extra märkningsfras och särskilda förpackningskrav	-	3 § punkt 9

6. Bekämpningsmedel

Ett bekämpningsmedel är ett växtskyddsmedel, en biocidprodukt eller en bioteknisk organism som har framställts särskilt i bekämpningssyfte och som helt eller delvis består av eller innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur.

Huvudregeln är att alla bekämpningsmedel som säljs och används i Sverige ska vara godkända. Ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel och biocidprodukter prövas av Kemikalieinspektionen. Det företag som ansöker om godkännande måste visa att produkten vid användning inte medför oacceptabla risker för människans hälsa eller på miljön. Kemikalieinspektionen utvärderar produktens hälso- och miljörisker innan den får säljas och användas. Om produkten blir godkänd får den ett fyrsiffrigt registreringsnummer. Godkända växtskyddsmedel och biocidprodukter är sökbara i bekämpningsmedelsregistret på Kemikalieinspektionens webbplats. Där finns också en lathund med information om hur man söker i registret.

Växtskyddsmedel och biocidprodukter bedöms och godkänns i respektive medlemsland, men inom EU pågår ett gemensamt arbete med att bedöma de verksamma ämnena i produkterna. De verksamma ämnen som bedöms vara acceptabla blir godkända inom hela EU och får finnas i bekämpningsmedel. Bedömningen görs inom så kallade arbetsprogram för verksamma ämnen i växtskyddsmedel respektive biocidprodukter.

I denna handledning tar vi enbart upp tillsyn av biocidprodukter eftersom tillsynsvägledning gällande växtskyddsmedel finns i Kemikalieinspektionens Råd & Tips för detaljhandelstillsyn av växtskyddsmedel.

Ansökningar om godkännande av nematoder, insekter eller spindeldjur som bekämpningsmedel prövas av Naturvårdsverket.

6.1 Biocidprodukter

Biocidprodukter delas in i 22 olika produkttyper enligt bilaga V i EU:s biocidförordning, där de olika typerna finns utförligt beskrivna [6]. Produkttyperna finns i tabellen på nästa sida. Exempel på biocidprodukter är träskyddsmedel, myggmedel, desinfektionsmedel, råttbekämpningsmedel och båtbottenfärger.

EU:s biocidförordning trädde i kraft den 1 september 2013. Under tiden som de verksamma ämnena som ingår i biocidprodukter utvärderas i EU:s arbetsprogram, pågår en övergångsperiod. Under övergångsperioden får medlemsländerna tillämpa nationella regler för utsläppande och användning av biocidprodukter vars verksamma ämne utvärderas i arbetsprogrammet i aktuell produkttyp. De nationella reglerna finns i miljöbalken, förordning (2014:425) om bekämpningsmedel samt Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:3) om bekämpningsmedel.

EU:s biocidförordning gäller, med avseende på bestämmelser förknippade med godkännande, biocidprodukter som innehåller verksamma ämnen som redan har godkänts eller förbjudits för den aktuella produkttypen inom EU. Förordningen gäller också för biocidprodukter som innehåller så kallade nya verksamma ämnen[7] som ännu inte är godkända.

[6] Europaparlamentets förordning (EU) 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

[7] Med nya ämnen menas sådana som inte fanns på marknaden 14 maj 2000. Dessa ämnen utvärderas inte inom arbetsprogrammet utan anmäls för granskning enligt biocidförordningen eller har anmälts enligt det tidigare gällande biociddirektivet, 98/8/EG.

Beroende på det verksamma ämnets status i arbetsprogrammet, är antingen nationella eller EU-regler tillämpliga. Det är därför viktigt att kontrollera ämnets status innan man vidtar några rättsliga åtgärder för en biocidprodukt. ***Echa har publicerat en databas*** där det är möjligt att söka efter verksamma ämnen och deras status. Echa rekommenderar också att alltid kontrollera ***verksamt ämne och produkttyp i bilaga II till förordning (EU) nr 1062/2014*** (ämnen som ingår i arbetsprogrammet). Det finns även övergångsbestämmelser i EU:s biocidförordning gällande vissa biocidprodukter som kan vara tillämpliga. Kontakta gärna KemI om du vill ha hjälp med att tolka övergångsbestämmelserna.

Är produkten en biocidprodukt?

Vilken typ av bekämpningsmedel är det?

Jämför med definitionen av ett bekämpningsmedel i 14 kap. 4 § miljöbalken[8]:

- Ett växtskyddsmedel enligt definitionen i artikel 2.1 EU:s växtskyddsmedelsförordning (förordning (EG) 1107/2009).
- En biocidprodukt enligt definitionen i artikel 3.1 a i EU:s biocidförordning, eller
- En bioteknisk organism som har framställts särskilt i bekämpningssyfte och som helt eller delvis består av eller innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur.

Jämför med definitionen av en biocidprodukt i artikel 3.1.a i EU:s biocidförordning:

- Varje ämne eller blandning som i den form det eller den levereras till användaren består av, innehåller eller genererar ett eller flera verksamma ämnen avsedda att förstöra, hindra, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över skadliga organismer på annat sätt än enbart genom fysisk eller mekanisk verkan.
- Varje ämne eller blandning som genereras från ämnen eller blandningar som inte omfattas av första strecksatsen, och som är avsedda att användas för att förstöra, avskräcka, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över någon skadlig organism på annat sätt än enbart genom fysisk eller mekanisk inverkan.
- En behandlad vara som i första hand har en biocidfunktion ska anses som biocidprodukt.

Definitionen i biocidförordningen omfattar alltså också biocidprodukter som genereras in-situ, det vill säga biocidprodukter som framställs på plats med hjälp av ”prekursorer”, de kemikalier som behövs för att framställa biocidprodukten. Detta gäller dock endast om prekursorerna i sig inte såldes med biocidpåstående och därmed omfattades av definitionen.

En behandlad vara definieras i artikel 3.1.l i EU:s biocidförordning som varje ämne, blandning, eller vara som har behandlats med eller som avsiktligen innehåller en eller flera biocidprodukter. För behandlade varor finns krav på att det verksamma ämnet som varan har behandlats med eller innehåller är godkänt. Det finns också krav på särskild märkning för vissa behandlade varor, bland annat uppgifter om att varan behandlats med en biocidprodukt, se artikel 58 i EU:s biocidförordning.

[8] Även nematoder, insekticider och spindeldjur regleras enligt nationell lagstiftning.

6.1.1 Kontrollera om biocidprodukten får säljas

Vilka biocidprodukter kräver godkännande?

Biocidprodukter som innehåller

- verksamma ämnen som är godkända inom EU, eller
- verksamma ämnen som är nya och inte har utvärderats i arbetsprogrammet;

kräver godkännande enligt artikel 17 i EU:s biocidförordning.

Biocidprodukter som innehåller verksamma ämnen som fortfarande utvärderas i EU:s arbetsprogram i aktuell produkttyp kräver godkännande enligt nationell rätt (4 kap. 2 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel). Undantag från det nationella godkännandekravet finns för produkter som enbart har en fysikalisk verkningsmekanism och för exempelvis färger och tjäror som är avsedda att huvudsakligen användas för andra ändamål än bekämpning..

Det finns även nationella undantag från kravet på godkännande för vissa produkttyper. Undantagen gäller enligt 4 kap. 2, 3, 4 samt 4 a §§ KIFS 2008:3. Se tabellen på nästa sida för en förteckning över produkttyperna och undantagen (asteriskmarkering). Det nationella godkännandekravet och undantagsreglerna gäller så länge produktens verksamma ämnen utvärderas i EU:s arbetsprogram för verksamma ämnen. När de ingående verksamma ämnena har utvärderats i arbetsprogrammet och godkänts för den produkttyp i vilket ämnet används, krävs godkännande för dessa produkter enligt EU:s biocidförordning. Om de verksamma ämnena blir föremål för beslut om icke-godkännande efter utvärderingen, gäller utfasningsreglerna i artikel 89.2.b i EU:s biocidförordning för produkterna.

Huvudgrupp	*Produkttyp*	*Beskrivning*
Desinfektionsmedel	1 *	Mänsklig hygien
	2 **	Desinfektionsmedel och algicider som inte är avsedda att användas direkt på människor eller djur.
	3 *	Veterinärhygien
	4 *	Ytor som kommer i kontakt med livsmedel och djurfoder.
	5 *	Dricksvatten
Konserveringsmedel	6 *	Konserveringsmedel för produkter under lagring.
	7 *	Konserveringsmedel för ytbeläggningar.
	8	Träskyddsmedel
	9 **	Konserveringsmedel för fibrer, läder, gummi och polymeriserade material.
	10	Konserveringsmedel för byggnadsmaterial.
	11 *	Skyddsmedel för kylvattens- och processystem.
	12 **	Slembekämpningsmedel
	13 *	Konserveringsmedel för vätskor som används vid bearbetning eller skärning.
Bekämpning av skadedjur	14	Rodenticider
	15	Fågelbekämpningsmedel
	16	Molluskicider, maskmedel och bekämpningsmedel mot andra ryggradslösa djur.
	17	Fiskbekämpningsmedel
	18	Insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur.
	19 ***	Avskräckande och tilldragande medel.
	20 *	Bekämpningsmedel för andra ryggradsdjur.
Övriga biocidprodukter	21	Antifoulingprodukter
	22 *	Balsamerings- och konserveringsvätskor

* För dessa produkter gäller inte krav på godkännande i dagsläget (se 4 kap. 4§ KIFS 2008:3). För de undantagna produkterna kommer krav på godkännande att gälla allteftersom deras verksamma ämnen godkänns enligt förordning (EU) nr 528/2012 (arbetsprogrammet).

** För vissa av dessa produkter gäller krav på godkännande i dagsläget (se 4 kap. 4 § p. a-e KIFS 2008:3).

***Produkter i denna produkttyp, vars verksamma ämnen enbart består av livsmedel eller foder var fram till 30 okt 2016 undantagna kravet på godkännande. Om de verksamma ämnena har anmälts för utvärdering till EU:s arbetsprogram efter detta datum kan produkterna fortsätta att säljas till dess att utvärderingen av ämnena är klar. Läs mer om produkter vars verksamma ämnen enbart består av livsmedel eller foder.

Livsmedel eller foder som **används** som avskräckande eller tilldragande medel omfattas inte av reglerna för biocidprodukter (se artikel 2.5 i förordningen (EU) nr 528/2012). Dessa livsmedel eller foder behöver därför inte godkännas och de verksamma ämnena behöver inte ha anmälts till EU:s arbetsprogram. Undantag gäller vidare för produkter i denna produkttyp, vars verksamma ämne enbart består av koldioxid som genereras på plats genom förbränning av propan, butan eller en blandning av dessa ämnen enligt 4 b § KIFS 2008:3 (vanligen används sådana biocidprodukter i en viss typ av myggfällemaskiner).
För övriga produkter gäller krav på godkännande. Tabell tagen från Kemikalieinspektionens webbplats

Är biocidprodukten godkänd?

Alla godkända biocidprodukter listas i bekämpningsmedelsregistret. Sök efter produktens namn eller registreringsnummer i registret.

Får biocidprodukten säljas med ett annat namn?

Godkända bekämpningsmedel kan ha flera namn. Uppgifter om dessa finns i bekämpningsmedelsregistret.

Finns parallellhandelstillstånd?

I EU:s biocidförordning finns regler om parallellhandelstillstånd (artikel 53). Med ett parallellhandelstillstånd är det tillåtet att föra in en biocidprodukt från en annan medlemsstat, släppa ut medlet på den svenska marknaden och använda biocidprodukten. För att ett tillstånd ska bli beviljat krävs att biocidprodukten är godkänd i en annan medlemsstat och är identiskt med en biocidprodukt som är godkänd i Sverige. Uppgifter om vilka företag som har beviljats ett parallellhandelstillstånd finns i bekämpningsmedelsregistret.

Gäller salu- och användarförbud?

När ett godkännande upphör får biocidprodukten inte längre säljas. Kemikalieinspektionen brukar dock regelmässigt besluta om en utförsäljningsperiod då medlet får saluhållas eller överlåtas av andra än innehavaren av produktgodkännandet, samt en slutanvändningsperiod under vilken medlet fortfarande får användas. Kontrollera mot bekämpningsmedelsregistret om produkten inte får säljas eller användas. Tidsfristerna avseende utförsäljning och slutanvändning framgår av 2 kap. 8 § samt bilaga 3 till Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:3) om bekämpningsmedel. Utfasningstider kan också gälla direkt enligt övergångsbestämmelserna i EU:s biocidförordning (artikel 89) för produkter innehållande verksamma ämnen som har blivit föremål för beslut om godkännande eller icke-godkännande efter utvärderingen i EU:s arbetsprogram för verksamma ämnen.

Har Kemikalieinspektionen beslutat om dispens för biocidprodukten?

Dispens från kravet på godkännande kan beslutas av Kemikalieinspektionen under vissa omständigheter. För att få uppgifter om aktuella dispensbeslut måste man för närvarande vända sig till Kemikalieinspektionens registratur.

Är produkten undantagen från kravet på godkännande enligt nationella regler?

Kontrollera om några av undantagen som anges i 4 kap. 2-4 b §§ i KIFS 2008:3 är tillämpliga.

Vid osäkerhet om en produkt ska anses vara en biocidprodukt eller om godkännande krävs- kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

6.1.2 Regelhänvisningar

Definition av biocidprodukt	14 kap. 4 § miljöbalken Artikel 3.1.a förordning (EU) nr 528/2012
Krav på godkännande	Artikel 17 förordning (EU) nr 528/2012 4 kap. 2 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel
Annat/ytterligare namn	4 kap. 14 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel
Parallellhandelstillstånd	Artikel 53 förordning (EU) nr 528/2012
Salu- och användningsförbud	2 kap. 8 § samt bilaga 3, KIFS 2008:3 Artikel 89 förordning (EU) nr 528/2012
Dispens	Artikel 55 förordning (EU) nr 528/2012 4 kap. 3 a § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel
Undantag från nationellt krav på godkännande (utöver dispens)	4 kap. 2-4 b §§ KIFS 2008:3

6.1.3 Märkning och förpackning

För märkning och förpackning av kemiska biocidprodukter gäller samma regler som för övriga kemiska produkter, se respektive avsnitt i handledningen. Därutöver finns märknings- och förpackningsregler som är speciella för just biocidprodukter, både kemiska och biologiska. I samband med att en biocidprodukt godkänns fastställs villkor för hur produkten får användas, så kallade användningsvillkor. Det kan exempelvis vara begränsningar gällande antal appliceringar, karenstider eller att en speciell doseringsautomat måste användas. Användningsvillkor ska framgå av produktens etikett eller i bruksanvisning.

Biocidprodukter som kan förväxlas med dryckesvaror eller andra livsmedel eller med foder ska förpackas på ett sådant sätt att sannolikheten för förväxling blir så liten som möjligt. Konsumenttillgängliga biocidprodukter som kan förväxlas med dryckesvaror eller andra livsmedel eller med foder ska innehålla beståndsdelar som avskräcker från konsumtion.

6.1.4 Kontrollera följande

Är biocidprodukten korrekt märkt enligt de särskilda reglerna för biocidprodukter?

I märkningen ska bland annat registreringsnummer och det godkända användningsområdet anges. Märkningen ska vara på svenska. Det användningsområde som följer av godkännandet finns i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister. Även biocidprodukter som ännu inte kräver godkännande ska märkas med vissa uppgifter, se 4 kap. 6 § KIFS 2008:3.

Kan biocidprodukten förväxlas med dryck eller andra livsmedel eller foder?

Innehåller den i så fall beståndsdelar som avskräcker från konsumtion?

6.1.5 Regelhänvisningar

Märkning	2 kap. 3 §, 4 kap. 6 § samt bilaga 1-2 KIFS 2008:3 Artikel 69 förordning (EU) nr 528/2012 3 kap. 9 § 4 kap. 26 § förordning (2014:425) om bekämpningsmedel
Förväxlingsrisk med dryck, livsmedel eller foder	4 kap. 7-8 §§ KIFS 2008:3 Artikel 69 förordning (EU) nr 528/2012

6.1.6 Andra regler för biocidprodukter

Kemiska biocidprodukter omfattas av samma regler gällande exempelvis anmälan till produktregistret, som för andra kemiska produkter, se respektive avsnitt i handledningen.

Biologiska bekämpningsmedel ska anmälas till produktregistret, men omfattas inte av regler som är specifika för kemiska produkter, som exempelvis klassificering.

Det finns även regler för vad som får anges i reklam för biocidprodukter. Reglerna finns i EU:s biocidförordning och gäller också produkter som omfattas av nationell lagstiftning.

6.1.7 Åtgärder

Tala om för butiksinnehavaren att enbart godkända biocidprodukter eller biocidprodukter som har dispens eller omfattas av undantag från kravet om godkännande får säljas. Fråga hur butiksinnehavaren avser att lösa detta. Om de säger att de kommer att plocka bort produkterna från hyllorna - notera detta i inspektionsprotokollet.

Om butiksinnehavaren säger att de inte har för avsikt att sluta sälja produkten eller om det finns anledning att tro att försäljningen inte kommer upphöra, kan det vara lämpligt att besluta om vitesföreläggande vid fortsatt överträdelse av reglerna för att säkerställa att produkterna inte säljs förrän de är godkända av Kemikalieinspektionen eller att andra brister exempelvis gällande märkningen eller förpackningens utformning är åtgärdade. Tipsa gärna Kemikalieinspektionen om leverantören inte vill samarbeta.

För åtgärder gällande exempelvis produktregisteranmälan och klassificering, märkning och förpackning för kemiska bekämpningsmedel, se respektive avsnitt i handledningen. Åtalsanmälan ska alltid göras vid misstanke om brott enligt 26 kap 2§ miljöbalken, se lagrum för brott nedan. Åtalsanmälan ska göras även om företaget har upphört med försäljningen.

6.1.8 Lagrum för straff och miljösanktionsavgift

Överträdelse av de nationella bestämmelserna om biocidprodukter kan medföra straffansvar enligt 29 kap. miljöbalken. Vissa överträdelser kan innebära både straffansvar och miljösanktionsavgift. Trots att en bestämmelse om miljösanktionsavgift finns ska även en åtalsanmälan göras för den överträdelsen. En åtalsanmälan kommer i sådana fall mycket sällan att leda till att en förundersökning inleds på grund av den så kallade åtalsprövningsregeln. Den regeln innebär att åklagaren ofta är förhindrad att väcka åtal eftersom det finns ett beslut om miljösanktionsavgift. Detta innebär att åtalsanmälan kan

förenklas, det vill säga vara mycket kortfattad och hänvisar till beslutet om miljösanktionsavgift.

För att bli dömd för brott med hänvisning till 29 kap. 6 § miljöbalken (bristfällig miljöinformation) krävs att den bristfälliga informationen varit sådan att den kunnat försvåra bedömningen av risken för skada på människors hälsa eller i miljön. Det finns alltså ett visst utrymme för tillsynsmyndigheten att avväga om felaktigheten är så pass liten att det inte påverkar bedömningen för skada på människors hälsa eller miljön och därmed inte behöva göra en åtalsanmälan.

Nedan redovisas sanktioner gällande utsläppande på marknaden för biocidprodukter. Vid osäkerhet- kontakta gärna Kemikalieinspektionen för råd.

Typ av brist	**MSA-förordningen**	**Miljöbalken 29 kap.**
Godkännande saknas	-	4 § p.1 j) (nationellt reglerade) 4 § p.1 m) (reglerade enligt EU)
Produkten säljs trots att godkännandet upphört	8 kap. 15 §	4 § p.1 j) (nationellt reglerade) 4 § p.1 m) (reglerade enligt EU)
Brister i särskild märkning för biocidprodukter	-	6 § p. 1 b) (nationellt reglerade) 6 § p. 8 a) (reglerade enligt EU)
Brister i särskild märkning för behandlade varor	-	6 § p. 8 a)
Särskild märkning är inte på svenska	8 kap. 5 §	-
Brister i reklam för biocidprodukter	-	6 § p. 8 b)
Parallellhandelstillstånd saknas	-	9 § p. 13

7. Redovisa insatserna

Enligt kraven i artikel 117 i Reach-förordningen (EG 1907/2006) ska medlemsländerna vart femte år rapportera bland annat vilka tillsynsinsatser som har bedrivits i Sverige med avseende på Reach-förordningen. Kemikalieinspektionen ska som behörig myndighet rapportera Sveriges del. För att uppgifterna ska bli korrekta behöver Kemikalieinspektionen veta vilken tillsyn kommunerna bedriver inom området. Kemikalieinspektionen skickar därför varje år ut en enkät till landets kommuner. Frågor som behöver besvaras när det gäller tillsynen är exempelvis:

- Hur många inspektioner har utförts där Reach diskuterades eller kontrollerades?
- Hur många av dessa var hos tillverkare (av ämnen), importörer (av ämnen/ blandningar) distributörer, nedströmsanvändare (till exempel formulerare eller slutanvändare)?
- Hur många inspektioner handlade om distribution av information i distributionskedjan (ex. SDB)? Hur många uppfyllde inte kraven?
- Hur många inspektioner har berört någon begränsning i bilaga XVII Reach (ex. begränsningen av arsenik för träskydd)?
- Hur många ärenden startades som en följd av inkomna tips?
- Hur många ärenden startades som en följd av uppkomna olyckor?
- Hur många ärenden startades som en följd av screening eller analyser?
- Hur många ärenden startades som en uppföljning av gamla ärenden?
- Vilka åtgärder vidtogs? (ungefärliga siffror) Ingen åtgärd. Påpekande. Föreläggande. Polisanmälan. Fällande domar.

Andra enkäter som behöver besvaras av kommunerna handlar om tillsynen av växtskyddsmedel, VOC samt CLP-förordningen.

Bilaga. Förslag på brev till butiker

Till Dig som säljer kemiska produkter

Miljöskyddskontoret har enligt miljöbalken ett tillsynsansvar över bl. a. kemikaliehantering och försäljning i detaljhandelsledet (inga primärleverantörer).

Företag, som tillverkar och importerar kemiska produkter, har ansvar för att till exempel märkning och förslutning är riktig, men den som säljer produkterna i butik har också ett ansvar. Vi rekommenderar därför att ni läser broschyren ”*Kemiska produkter i butiker – märkning och ansvar*” som bifogas detta brev. **Notera särskilt att om ni själva köper in produkter från utlandet så har ni samma ansvar som importörer för till exempel produktregisteranmälan och märkning (på svenska).**

Ett gott råd är att ni går igenom ert produktsortiment. Butiksbroschyren har visat sig vara ett bra hjälpmedel för att följa reglerna och undvika onödiga miljösanktionsavgifter. Mer information om lagstiftning med mera finns på Kemikalieinspektionens webbplats www.kemikalieinspektionen.se.

Vänliga hälsningar

Miljöskyddskontoret

KEMI
Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se